

אין עור מליבדו
עיר יחיד ומיוחדת

בית שלמה

פרוייקט די תשמיים נסאי ודאריץ קדם רגלי אי זיה בית אשר תבנו לי ויא זיה מקום מנוחתנו

פרשת מקץ תשפ"ג
גליון 319
נא לשמור על קדושת הגליון
נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

לעילוי נשמת
מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא מו"ד אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב ר' מנחם יצחק בנימין ב"ר יוסף חיים הרה"ק רבי אברהם יצחק ב"ר אהרן דוד רבי חזקיהו ב"ר דוד די סילוה הרה"ק רבי עזריאל מייזליש ב"ר צבי הרה"ק רבי גדליה מליניץ ב"ר יצחק הרה"ק רבי ישראל ב"ר מרדכי שרגא הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון
הרה"ק רבי שאול אוקער ב"ר צבי הירש הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונים הרה"ק רבי יעקב כולי ב"ר משה שלמה זלמן
הרה"ק רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר הרה"ק רבי אליעזר זאב ב"ר חיים הרה"ק רבי אברהם ב"ר יהודה צבי

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע
יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלחו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וְשֵׁם אֲתָנּוּ נָעַר עֲבָרֵי עֶבֶד לְשׁוֹר הַטְּבָחִים וַנְּסַפֵּר לוֹ וַיַּפְתָּר לָנוּ אֶת חַלְמַתֵּינוּ אִישׁ כְּחַלְמוֹ פֶּתֶר" (מ"א, י"ב)

רש"י - עברי. אפילו לשוננו אינו מכיר ונשאלת השאלה כיצד ייתכן שיוסף אינו יודע את השפה המצרית הרי הוא היה במצרים כבר כמה שנים ובוודאי הוא למד את שפת המקום שהרי סוף כל סוף אנו מוצאים דין ודברים בין יוסף לאנשים שונים במצרים א"כ מה כוונת הדברים לשוננו אינו מכיר אלא ניתן להסביר בס"ד כי יש הבדל בין שפה ללשון שכן שפה היינו אלו המילים שמדבר האחד עם השני ולשון פירושו סגנון/תרבות הדיבור כמו שהתורה מתפרשת בשבעים לשון הכוונה בשבעים צורות וזהו מה שנאמר ללשוננו אינו מכיר היינו שיוסף לא דיבר כמותם בצורת דיבור של הרחוב עם ניבולי פה וכו' כמו שהם היו עושים כמו שאומר רש"י בלשון בזיון ולא זו אף זו אלא היה מתרחק

מהם כדי לא לשמוע את הדיבורים הנ"ל שכן שמיעה זו מפריעה לעבודת ה' של האדם כפי שכותב מוהר"ן זי"ע (ערך דיבור) "צריך לזהר מלשמע דבורים של רשע שהוא פד' דעת, פי דבוריו הם אגורים ארסיים של נאוף ומוליכים נאוף בהשומע" וזה לעומת זה עשה האלוקים "הדבור דקדשה, דהיינו דבורי תורה ותפלה ויראת שמים הוא גבוה ויקר מאד. פי הדבור דקדשה הוא בחינת השכינה בחינת התגלות מלכותו ואמונתו יתברך. והוא בחינת רוחו של משיח וביחינת רוח הקודש וביחינת תחית המתים, בחינת יחוד קדשא בריהו הוא ושכינתיה" וזהו מה שנאמר נער עברי היינו שהוא עומד מהעבר השני כדי לא להתערב עם הרשעים

"וְאֵל-ל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת אַחֵיכֶם אַחֵר וְאֶת בְּנֵימִין וְאֲנִי פֶּאֶרְשׁ שְׂכֵלְתִי שְׂכֵלְתִי" (מג, יד)

רש"י ומדרשו מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין
על פי דברי רש"י ניתן לרמוז בס"ד כי כל צרותיו של יעקב אע"ה רמוזים במילים אל שדי שכן א זה אדם היינו עשיו ל לבן ש שמעון ד דינה י יוסף ובנימין הרי נזכר במפורש בספ' ועוד כאשר מבשר הקב"ה ליעקב כי עומד להוולד לו בן נוסף הוא נגלה אליו בשם אל שדי ורמוז בזה יעקב שהוא יודע שהכל הוא מאיתו יתברך ומסובב לטובה כך שגם עכשיו הקב"ה יהיה אתכם ויהיה בעזרכם ואל שדי שיאמר לצרותנו די

רש"י ומדרשו מי שאמר לעולם די יאמר די לצרותי, שלא שקטתי מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין
על פי דברי רש"י ניתן לרמוז בס"ד כי כל צרותיו של יעקב אע"ה רמוזים במילים אל שדי שכן א זה אדם היינו עשיו ל לבן ש שמעון ד דינה י יוסף ובנימין הרי נזכר במפורש בספ' ועוד כאשר מבשר הקב"ה ליעקב כי עומד להוולד לו בן נוסף הוא נגלה אליו בשם אל שדי ורמוז בזה יעקב שהוא יודע שהכל הוא מאיתו יתברך ומסובב לטובה כך שגם עכשיו הקב"ה יהיה אתכם ויהיה בעזרכם ואל שדי שיאמר לצרותנו די

"וַיֹּאמֶר יְהוָה מַה נֹּאמַר לְאֲדָנִי מַה נְדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדֵּק הָאֱלֹקִים מִצָּא אֶת עֵוֹן עֲבָדֶיךָ הֲנֵנוּ עֲבָדִים לְאֲדָנִי גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגְּבִיעַ בְּיָדוֹ" (מ"ד, ט"ז)

יודע העניין כי היו פעמים שהיה יכולת בידי הצדיקים להביא את המשיח אך הם נמנעו מלעשות זאת כיוון שעדיין היו נשמות שלא הגיעו עדיין לכלל תיקון ואם היה בא משיח לא היו יכולים הם לבוא אל תיקונם לעולם ולכן הם העדיפו להמשיך להיות בגלות כדי שלא ירח ממנו נידח ניתן בס"ד לראות עניין זה רמוז בפסוק הנ"ל שכן יהודה שהוא המלכות רמוז לצדיקי האמת שהם בחינת מלכי הדור שאומרים לקב"ה שהם עדיין לא פועלים להביא את המשיח בכל הכוח בחינת מה נדבר ומה נצטדק היינו לפעול שיבוא משיח צדקנו כל זמן שיש להם עדיין עבודה לתקן את

הנשמות הטועות שזה מה שנאמר האלקים מצא את עון עבדיך אלו הנשמות הטועות אשר הגביע בידם היינו השקועים בתאוות העוה"ז הצריכים תיקון ולכן אנחנו מוכנים להיות עדיין בגלות בחינת עבדים כולנו יחד כדי לתקן את הדרוש תיקון שנרמז "הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו" עד שיגמר התיקון של כלל נשמות ישראל ואז יבוא משיח שכן אחרי שיבוא משיח כבר לא ניתן יהיה לעשות דבר

חנוכה

"גְּדִלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוֹשִׁים לְכָל חַפְצֵיהֶם" (תהילים קי"א,ב)
כתב בעל התפארת שלמה זי"ע "הנ"ל בזה על עניין חנוכה דהנה הקדושת לוי זי"ע הקשה למה נס של חנוכה הוקבע לדורות ולא כן בשאר הניסים הדומה להם כגון נס של הצלת סנחרב וכדומה הרבה ע"ש בדבריו הקדושים אך הנ"ל לפרש דהנה כתיב זכרו נפלאותיו אשר עשה מופתיו ומשפטי פיו מהו עניין שייכות המשפטים אל הנפלאות אכן משפטים הם התורה ומצוות דהנה כן הוא עניין הנס הגדול הנעשה ברצון הבורא ית"ש הוא להיות רצון הבורא ב"ה לחדש להם הלכות ומצוות לישראל הנה ע"י השפעת אורו הגדול ית"ש בשעת הנס ההוא הנה ע"כ הוא משפיע וממשיך להם התורה והלכות לישראל וכל עיקר הנס הוא ע"י ההלכות והמצוות האלו

והשפעתם שנתחדשו בעולם שע"י חידושי ההלכות הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית כנודע הנה זה שאמר הכתוב 'זכרו נפלאותיו אשר עשה' להודות לד' עליהם וע"י מה יהיה הזיכרון אמר הכתוב 'מופתיו ומשפטי פיו' כי הלא נתחדשו מזה משפטים ותורות כגון הלכות חנוכה הלכות פורים והתורה היא נצחית ולא תשכח לעולם וזהו זכרו לעולם בריתו דבר ציוה לאלף דור היא התורה שניתנה בכך כנ"ל וע"י התורה יש זיכרון לנפלאותיו. וז"ש במגילה ליהודים היתה אורה זו תורה כמ"ש ותורה אור כי מכוח התורה נעשה הנס לישראל ונתחדש להם חידושי תורה בעניין המגילה בחי' נר חנוכה הוא מאור העליון אור התורה וזהו והאר עינינו בתורתך נר

אשר נעשים לישראל וזהו 'גדולים מעשי ד' דרושים לכל הפציה' שנעשה תורה ודרושים והלכות ולכך הוד והדר פעלו וצדקתו עומדת לעד שהם נצחיים כמו התורה זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ד' ע"י התורה שנתן לישראל ובוה מתורץ קושיית הקדושת לוי כנ"ל

לרגלי דבריו וכן בחנוכה אמרו ז"ל מאי חנוכה דת"ר ע"ש פי' ששואל מאי חנוכה ומה עניינה ומתרץ תנו רבנן זה עיקר מכוח התורה ללמוד דברי רבנן וסברתם כנ"ל וזה נר חנוכה נר מצווה ותורה אור. אבל אם אין בבחי' הנס התחדשות התורה הנה הוא רק לשעה כשאר הניסים

אסור להשתמש לאורה

ולקיים תורה ומצוות כדבעי וע"י עשיית הנ"ל יכול האדם להכין את עצמו כבלי לקבלת כל האורות וההשפעות הטובות של נרות החנוכה וזהו שנאמר אסור להשתמש לאורה היינו שאסור לחשוב שרק ע"י נרות החנוכה אדם יכול לזכות לעלות במדרגות הקדושה והטהרה אלא ע"י שימוש תלמידי חכמים אמתיים שיכוונו אותו ללכת בדרך סור מרע ועשה טוב ואז יזכה מאת ה' יתברך שאורות החנוכה יישארו בקרבנו בכל השנה כולה ויעזרו לו להתקדם הלאה בדרך העולה בית א-ל

ידוע שע"י הדלקת נרות חנוכה יכולים לקבל השפעות טובות ושיאירו לאדם אורות גדולים ע"י הדלקת נרות החנוכה ויש לדעת כי על האדם להכין לעצמו כלים ראויים לקבלת כל הדברים הנ"ל שאם לא כן בסוף החג הכל יעלם כלא היה ויותר חמור ייווצר חלל כתוצאה מהנפילה מרום המדרגות של חג החנוכה ואת הכנת הכלי עושים ע"י לימוד התורה וקיום המצוות כדבעי ועל זה נאמר גדול שימושה יותר מלימודה שע"י שימוש תלמידי חכמים והתבטלות אליהם זוכים ללכת בדרך האמת

משנת הצדיק - הרה"ק רבי חזקיה די סילוה זצוק"ל זי"ע - כ"ח כסלו (חמישי)

חכם חזקיה די סילוה נולד לאביו חכם דוד די סילוה בשנת תט"ז (1656) בעיר ליורנו באיטליה. ראשית תורתו למד בעיר ליורנו מפי חכם שמואל קוסטא וחכם יהודה שאראף. בשנת תל"ו (1676) זכה ועלה לארץ ישראל, התיישב בעיר ירושלים, ולמד בישיבת 'בית יעקב ויגה' מפי הראשון לציון חכם משה גלנטי. בשנת תל"ח (1678) נשא לאשה את מרת חנה בת הרופא חכם רפאל מרדכי מלכי, ונולד להם בנם הרב דוד. בשנת תמ"ט (1689) נפטר רבו, הראשון לציון חכם משה גלנטי והוא החל לשמש כראש ישיבת 'בית יעקב ויגה', אלא בשל מצוקה כספית, נסגרה הישיבה, והוא יצא כשליח דרבנן לאירופה. הוא עבר באיטליה, צרפת, אנגליה והולנד. בהגיעו לאמסטרדם, התקבל בכבוד רב, והוצע לו ע"י רב העיר הישני, חכם יצחק אבוהב די פוניסקה לשמש רבה של אמסטרדם. באמסטרדם זכה להוציא לאור את חלקו הראשון של ספרו 'פרי חדש' על השולחן ערוך. חלק 'יורה דעה'. באותה שנה, חזר ללמד בישיבתו בירושלים, שהוקמה מחדש בתמיכתו של חכם ישראל יעקב פירא. בין תלמידיו נמנים הראשון לציון חכם יצחק הכהן רפפורט בעל ה'בתי כהונה', וחכם שלמה אלגאזי (השני), רבה של קהיר, וחכם ישעיה אולאי, אביו של מו"ח החיד"א. בספרו ה'פרי חדש' הוא מכריע הלכה, במחלוקת בין פוסקים, ואף במקרים מסוימים פוסק נגד השולחן ערוך. סגנונו החריף, ופסיקותיו כנגד השולחן ערוך עוררו את חכמי מצרים לגזור חרם, לגנוז את הספר, ולאסור ללמוד בו. החרם לא התפשט מחוץ למצרים, והוא הותר ע"י חכם אברהם הלוי ראש חכמי מצרים, בעל ה'גינת רודים'. מאז הפך אחד מאבני היסוד בפסיקת ההלכה. ספרים רבים נכתבו ליישב פסיקות ה'פרי חדש' כנגד השולחן ערוך. בתוכם, בשנת תק"ב נתפרסם חיבורו של חכם חיים בן עטר 'פירות גיטור' חכם חזקיה די סילוה נפטר ביום כ"ח כסלו תנ"ו (1695), ונקבר בהר הזיתים סמוך לקבר זכריה הנביא. לאור מותו של חכם חזקיה די סילוה, הוציא לאור, בנו הרופא, חכם דוד די סילוה, את החלק שני של הספר 'פרי חדש' על 'אורח חיים', והחלק שלישי על 'אבן העזר'. עוד התפרסם ספרו 'מים חיים' חידושים על התלמוד ועל משנה תורה לרמב"ם, וקונטרס 'מאמר בין השמשות', ו'דרשת מוסר', שהתפרסמה במקור בספרדית בשנת תנ"א (1691). קונטרס 'הדרושים' שלו אבד לנו, וספרו 'שיטות' - על הש"ס על פי הקבלה, נגנוז על-פי צוואתו, נראה שבעטות נגנוז גם חלק הלכות שבת ב'פרי חדש'.

וכך כתב הרב על מצוות תלמוד תורה "מצווה יחידה זו של תלמוד תורה נעלה היא, עד שחכמינו משווים אותה לכל המצוות גם יחד: 'ותלמוד תורה כנגד כולן' - שהלימוד והכרת התורה שקולים כנגד כולן, כיוון שהוא מכיל את כולן, ומפני שבאמצעותו מבינים את היתר. ברם מעלות אלה, תכונות אלו שהזכרנו בנוגע להגות התורה הקדושה, אם נותרות הן בגדר התבוננות בלבד, אם אינן חורגות מרעיונות לימודיים לפעולה המעשית, שהיא ההתנהגות הטובה עם גמילות החסדים ומעשי הצדקה, תשאנה חסרות תועלת, ונבלות מעצמן, כדבר ללא תכלית, בטלות. אם ההתבוננות בתורת הא-ל בלבד, אם ההגות של אלה העוסקים בה, אינן מספיקות כדי להציל אותנו מהסכנות ומהזכרים העקלקלות שבעולם הזה, נהלך בעקבותיו של השם עצמו ... על ידי עשיית הצדקה והחסד, בהליכה בדרכיו: מה הוא מלביש ערומים, שכתוב: 'ויעש ה' א-להים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם' - אף אתה הלביש ערומים. מה הוא ביקר חולים שכתוב: 'וירא אליו ה' - אף אתה בקר חולים. מסיבה זו גם אומרים חכמינו: זה שעוסק רק בתורה דומה לזה שאין לו א-ל לזה כיוון שאין הוא מחקה את הליכותיו, אינו הולך בעקבותיו, אף על פי שהוא חושב עליהם תמיד, ותמיד הוגה בהם. 'כל האומר אין לו אלא תורה - אפילו תורה אין לו', כיוון שעיסוקו בתורה יורד לטמיון, כאשר זה אינו מלווה במעשים.

ועוד כתב הרב "אמר רב שמלאי: התורה ראשיתה גמילות חסדים, וסופה גמילות חסדים. ראשיתה, שנאמר: 'ויעש ה' א-להים לאדם ולאשתו כתנות עור והלבישם', וסופה, שנאמר: 'ויקבור אותו בגיא' - לא על הפשט הוא בא לדרוש לנו, אלא הוא מזהיר אותנו מן המשתמע ממנו. הוא אומר שבהתחלה נמצאת גמילות החסדים, כעיקרון ואבן יסוד עליו מושגת המשקל הגדול של החוק הא-לוהי, ושכסוף נמצאת גמילות החסדים, כסיום וככתר של אותה התורה עצמה. עם התחלה וסוף אלה, נכללת כל התורה כולה, כאילו היה אומר, שמהות תורה זו, ונשמת גוף זה, וכל לימודה אינם אלא המעשים הטובים, זוהי התחלתה והיא סופה. התורה התחילה בכך - בגמילות החסדים, ואותה תורה הסתיימה בגמילות חסדים."

דובב שפתי ישנים - ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

קב בשמים - הרה"ק רבי יוחנן ב"ר שלמה קירשבוים זצוק"ל זי"ע

'וּתְבַלְעֵנָה הַשְּׂפָלִים הַדְּקוֹת אֶת שְׁבַע הַשְּׂפָלִים הַבְּרִיאֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּקֶץ פְּרַעַה וְהָגָה חֲלוֹם' (מ"א, ז)

אפשר לומר דכל חלום שהוא מהרהורי דיומא אף דיזכור את החלום מ"מ לא ימלט שלא ישכח אחד מפרטי החלום מה שאין כן חלום שהוא מהנבואה אז שומרין מן השמים את החולם שלא ישכח שום דבר כי כל דבר מראה על איזה עניין. לזה כשהקיץ פרעה וראה שלא שכח שום דבר מהחלום אז הבין כי הוא עניין נבואה או יאמר לפי מה שכתבתי למעלה פ' וישב שכל חלום שהוא מהרהורי דיומא אף שבא בסדר נכון מ"מ אי אפשר שיהיה כולי בסדר נכון יען שהוא מהרהורי דיומא וביום ראה הרבה דברים לכן יש בו דברים בטלים פירוש דברים מעורבבים אבל חלום שהוא עניין נבואה זה בא מסודר משום שמראין לו מן השמים וכן כאן פרעה ראה חלומו מסודר אז ידע כי הוא עניין נבואה.

סגולה לפרנסה - כי נר מצוה ותורה אור

מי שסובר בגמרא שהלילה נברא לצורך שינה) ואמר רב נחמן אנן פועלי יממא ולא פועלי לילות ולכן העוסק בתורה בלילה שהוא יותר מהדין יש לו שכר" עב"ד וכן ראיתי בספרים נוספים שלא רק על לימוד תורה בלילה כפשוטו מקבלים שכר אלא כל אחד והלילה שלו היינו מי שלומד למרות דחקות הפרנסה מי של"ע לומד מתוך קשיי בריאות ועוד כללו של דבר כל לימוד תורה שאדם לומד שלא בתנאים רגילים אלא מתוך מסירות נפש הוא מקבל על כך שכר גם בעולם הזה וכמו בימים ההם שהמכבים מסרו את נפשם גם בדברים שלא היה צורך בכך מצד הדין ולכן ראו ניסים ונפלאות כך בזמן הזה מי שמוסר את נפשו על לימוד התורה וקיומה מעבר לרגיל זוכה ויזכה בעז"ה לראות ניסים ונפלאות

על הפס' 'ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתי' (משלי לא, ט"ו) מביא בעל ערבי נחל זי"ע יסוד עפ"י דברי המדרש במקום דמי שעוסק בתורה בלילה הקב"ה מזמין לו פרנסתו ביום. להבנת הדברים הנ"ל הוא מביא מקור נוסף "כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום (חגיגה י"ב ע"ב) ובחרנו להביא את דבריו המאלפים כלשונם ובסוגרים הסבר של הדברים למען ירוץ הקורא וכך כתב "וכתבו המפרשים מה דרדקדק לומר בלילה היינו משום דבאמת שכר מצווה בהאי עלמא ליכא (היינו שאין מקבלים שכר על מצוות בעולם הזה) רק כתב המהרש"א בחידושי אגדות דמה שהאדם עושה יותר ממה שמחויב עפ"י הדין יש לו שכר על זה בעולם הזה ואיכא מ"ד בגמרא לא איברי ליליא אלא לשינתא (ויש